(Мініатюра)

Сяє сонце понад безлюдне поле — безлюдне, марне; будить, пригріває гарячим промінням. Дрібним дощем окропляє із запашних, як волошкові кропила, волохатих хмарин. Геть-геть по ланах поростають, як зелені сади, як виногради, густі та чорні кропиви; темно зеленіють і ростуть-ростуть — як не гудуть.

Колючі будяки, в руку завтовшки, злючка дереза, кучеряві коров’яки — все тягнеться, випирається до золотого сонця, шумить буйною дібровою, отьмарює ясний світ.

А коло їх ніг трупом лежить жито, побите й потолочене; разом із синіми волошками щільно до землі свої золоті головки склало.

Скільки оком зглянуть — скрізь чорніють між рідкими стеблами голі лисини, і вітер в розпачу мордується по них, збиває куряву.

Не чути гомону, ніхто не співає ніде.

Край дороги стоїть старий буркун, високо висунув роз-кудрену голову, далеко оглядає лани та з ранку до ночі мовчки розхитує головою.

Гай-гай... гай-гай...

Захурчало в коров’яках, і звідти вибігла з божевільними очима задичавіла, бездомна свиня, спинилась перед чорним оксамитовим рядном, що прикривало з ніг до голови когось у житі. Рохнула з диким переполохом і, звернувши набік, подалась, плутаючись у стеблах, у бур’яні.

Немов хто кинув зразу велетенською лопатою землі й болота, і зашуміла вгору зграя чорного степового вороння, і галасливою чорною хмарою закрила сонце.

З-під єдвабного рядна одкрився сонний юнак.

Кинувся до нього сполоханий вітер, тіпає сірими полами, пошматованими рукавами, будить, не добудиться.

Ніби звірившись, що він не проснеться, з грудей його викотився, як жива пташина, зім’ятий листочок паперу, білого й ніжного, із золотими краєчками, дрібним писанням густо змереженого.

Без шелесту, соромливо кокетуючи, котиться біла пташина по трупу, тихо кружиться під нечутну музику в безжурному граціозному танку, одухотворена мереживом людської мислі, жива, химерна істота.

Осміхається, без згуку шамотить безліччю живих слів.

Дрібно, швидко: "Милий мій, моє щастя, мої й сльози! Як би тоді цілувала я тебе, твої уста, смагою запечені, яка б це була радість і щастя! Але я знаю, що ти, зморений і змучений, до останньої краплі вип’єш свою страдницьку чашу і, коли буде на те вища воля, складеш свою голову, як лицар і герой. Знай, мій коханий: коли навіки склепляться твої очі — навіки уста мої замкнуться до поцілунків; руки мої ніколи не здіймуться до обіймів і серце моє умре до кохання. Мій вірний, герою мій, єдиний мій, один на все життя! Я загашу тоді всі мої поривання, і коли буду мати сили без тебе жити у світі, то тільки..."

І котиться між бур’янами од стебла до стебла, припадає до кожного й, не питаючи, хто він і звідки, відразу починає розповідати довірчиво й інтимно:

"Милий мій, моє щастя, мої сльози!.."

Все одно і те ж, одно і те ж...

Будяк товстий, колючий похмуро, потайки вхопив її в свою колючу дубову лапу.

Вона тремтить, вихиляється, то, кокетуючи, вивертається з його волохатих лабетів, то щільно й соромливо тулиться до його кострубатого стовбура і заклопотано й таємниче шепоче-шепоче:

"Навіки уста мої замкнуться до поцілунків і руки мої ніколи не здіймуться до обіймів, серце мов умре до кохання..."

Кошлатий будяк грається з нею поволі і, награвшись, пускає за вітром.

І знову стиха крадеться вона по землі під корінь колючого терну, вже загиджена й поколона, лягає коло ніг:

"Спочину я тут коло тебе".

Полежить, зітхне й починає:

"Мій вірний, єдиний мій! Я загашу тоді всі поривання, і коли буду мати силу без тебе жити..."

Торкається об сухе стебло тернове, щільно тулиться, але дрімає в задумі сумний терен, не схиляє до неї свої віти:

"Іди собі геть, приблудо..."

Подує вітер: здійметься і, зітхнувши, котиться далі.

І ось уже вибирається на коліна зеленому густому холодку, щільно тулиться до запашної шовкової чуприни степового красуня і все шепоче й шепоче.

А кучерявий красунь посміхається убік веселою, п’яною осмішкою, мовчки обгортає й цілує з усіх боків черницю-вдову.

Вона тремтить, і тулиться, і осміхається, і сяє в зелених запашних обіймах, цілує й шепоче: "А коли навіть склепляться твої очі, навіки уста мої замкнуться до поцілунків і серце моє умре до кохання... Мій вірний, герою мій, єдиний мій, один на все життя..."

Прийде ніч, місячна й сумна, все загорнеться в суворий сон.

Розістелиться біла пташина під кропивою на ніч коло трупу, зчорнілого, німого.

І не спиться їй — тяжко думає, схлипує, мов після подружньої сварки.

Дмухне вітер, розбудить її од задуми, вона кинеться і стиха злісно шпурляє уривками слова остраху й кощунства.

Кляне, черкає:

"Ч-чорт!.. Пухлий, глухий!..

Одчепись — од моєї — душі!..

Дай мені спокій!.."

Дрімають коров’яки, кинувши далеко безладні, страхітні у полі тіні.

Туманіють під місяцем кострубаті будяки, раз по раз кидаються, як із трясця, од свого кошмарного сну. Темними гаями, як злодії в полі, стирчать сумні бур’яни.

Незчисленними полками побитого війська лежать в сумних тінях поламані, покорчені, побиті золоті стебла, а між ними їх ватаг, лежить нерухомий, світить під зорями неживими очима.

А високий буркун все вихитується на вітрі край дороги, дивиться — ночниці прийшли до нього.

І хитається, все хитається степовий бурлака, здається, наспівує ту ж тягучу, сумно-спокійну мелодію, тільки що не чутно її за вітром:

"Ой у по-лі жито копитами зби-и-то..."